

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת
בחסות המועצה דתית אשדוד

ט' בתשרי תשפ"ה 1546 (שנה כט')

יום הכיפורים

"לפני ה' תטהרו" (מותר המזוהר)

אמר רבי עקיבא: "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים. ואומר: מקווה ישראל ה', מה מקווה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל. הסביר הרב "בינה לעיתים" זצ"ל: המקווה מטהר, אבל בתנאי שהאדם יבוא אליו ויטבול בו. גם הקב"ה סולח ומוחל ביום הכיפורים, בתנאי שהאדם יבוא לפניו, יתחנן ויעתיר וישוב בתשובה, וזהו: "לפני מי אתם מטהרים", קודם צריכים אתם לבוא ולהיטהר ואח"כ "ומי מטהר אתכם" וסולח ומוחל, "אביכם שבשמים".

וזה שנאמר: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאתיכם", ובתנאי "שלפני ה'", תטהרו", תעשו פעולת טהרה ותשובה מצדכם ותזכו שה' יטהר אתכם ותקובל תשובתכם וסליחתכם ברצון לפניו, וימחה ה' מעליכם כל עוון ואשמה.

חייבים להשתנות!!

השקפת היהדות

קבוצת אנשים טענה ביער, לפתע הדהדה שאגה של חיה ביער, כולם החזוירו וליבם קפא בקרבם, לאחר כמה דקות שהתאוששו, הם פנו להסתכל איש אל אחיו, והנה הם רואים שאחד מן החבורה מתנהג כרגיל כאילו לא אירע דבר.

"אינני מבין, וכי אין הוא מפחד מהאריה?" שאל אחד האנשים. השיב לו חברו: "הוא חרש..."

אם אנו רואים אנשים המתנהגים ביום כיפור בקור רוח ובאדישות, אות הוא כי הם "חרשים" ברוחניות. מספר שעות בלבד נותרו לנו עד יום הדין הקדוש, בו נעבור כולנו לפני שופט כל הארץ, ה"חותך" את כל מאורעות השנה הבאה.

יום הכיפורים הוא יום של רחמים גדולים מה', בו הוא מבקש מאתנו לתקן את עצמנו ונותן לנו את היכולת להכריע את גזר הדין לטובתנו.

לכן, מן הראוי שכל אחד יפשפש במעשיו ויתקן את הדרוש. והנשים ובנות ישימו דגש בנושא צניעות כי הצניעות היא כל מהותה של האישות היהודייה. והגברים יתחזקו בלימוד תורה ואז מובטח להם שיתחזקו בכל התחומים כי לימוד תורה יבאיר להם את חובתם במצוות ואז ממילא יתחזקו בכך.

בואו ונחזור בתשובה אמיתית "כי לא יחפוץ ה' במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה" – והעושה כן יהא סמוך ובטוח כי יצא זכאי במשפט, וייחתם לחיים טובים ולשלום.

"עסקה" עם בורא עולם

מעשה שהיה

זהו סיפורה של אשה צעירה בת 35, אמה לתשעה ילדים, ששכבה על ערש

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 6:08-6:13 * סוף זמן ק"ש 9:00-8:59
כניסת שבת והצום: 5:53 צאת שבת והצום: 6:43 יציאת שבת: 7:22

דווי בבית החולים הדסה עין כרם. כל הטיפולים הכימותרפיים כבר לא עזרו והרופאים התייאשו והרימו ידיים. מצבה הדרדר מיום ליום, כולם ידעו שזה עניין של ימים ספורים ר"ל.

בתה הבכורה נערה כבת 15 עמדה ליד מיטתה כשלפתע היא פקחה מעט את העיניים בחולשה נוראה וביקשה ממנה שתצא מהחדר. הבת מיהרה לצאת וניגשה מבוהלת לדלפק האחיות והתקשרה להזעיק את אביה כשהיא בוכה: "אבא, בוא מיד", בחושבה שאלו רגעים האחרונים של אמה.

היא הלכה בהיסוס לכיוון החדר ונעמדה על מפתנו, וראתה את אמה דרך החריץ כשהיא מושכת בכוחותיה הדלים את השמיכה ומכסה את פניה... ולפתע היא שומעת אותה מתחילה לדבר מתוך בכי: "ריבנו של עולם, אני יודעת היטב את מצבי, אני יודעת שנשארה לי אולי שעה או שעתים של חיים, אבל אבא שבשמים, אני רוצה לשאול אותך שאלה: איזו תועלת תהיה לך מעוד מצבה בהר המנוחות? מה יועיל לך עוד כמה פרקי תהילים ביום הזיכרון שלי? בוא ונעשה עסקה, אתה הרי כל יכול, אתה מלך 'ממית ומחיה', עליך נאמר: 'כי הוא אמר ויהי הוא ציווה ויעמוד', 'כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה'. ברגע אחד אתה יכול לרפא אותי ואני מבטיחה לך: 'אם אצא מכאן בריאה תהיה לך תועלת ממני! אני אהפוך שפחה נאמנה לתורתך הקדושה! אמנם פטורה אני מלימוד תורה אבל אקדיש את כל הבקרים שלי מ- 8:00 בבוקר עד 2:00 בצהרים להיות טבחית ולבשל לבני תורה חינום אין כסף.

ריבנו של עולם! תן לי את האפשרות, תן לי את היכולת. אנא ברחמך הרבים נסה אותי", סיימה ונרדמה. כעבור רבע שעה פתחה את עיניה וקראה לבתה: "דבורה, הביאי לי כוס מים, אני מאוד צמאה". חודשים שהיא לא מסוגלת לשותות ולא מסוגלת להכניס דבר מאכל לפיה, ולפתע פתאום היא מבקשת לשתות. בתה התחילה לרעוד מחשש שמא אלו רגעים האחרונים, אך היא מיהרה לעשות את רצונה, אבל האחות צעקה לעברה: "מה את עושה? את רוצה שהיא תיחנק?", "אמא ביקשה ממני", השיבה, "אמא שלך חולה סופנית, היא לא מבינה מה שהיא מדברת". היא נכנסה לחדר עם כוס מים וניגשה לאמה, אמה פקחה את עיניה ושתתה את המים, כשסיימה ביקשה כוס נוספת, ממש 'תחיית המתים'. האחות היתה בהלם והזעיקה את הרופאים, גם הם היו מופתעים מאוד וביקשו לערוך לה בדיקות דם אך היא ביקשה "עזבו אותי, זה כבר לא שייך אליכם! לפי כללי הרפואה מקומי בהר המנוחות, פתחתי ערוץ ישיר לבורא העולם! וזה לא שייך להדסה עין כרם".

היא נרדמה לרבע שעה נוספת וכשהתעוררה בקשה מבתה: "דבורה'לה, תביאי לי משהו לאכול, משהו מרוסק, אני רעבה מאוד". הרופא נדהם ואמר: "אני רופא כבר 40 שנה, מעודי לא ראיתי דבר שכזה". כשבעלה הגיע היא סיפרה לו את הבטחתה לבורא העולם אם תזכה להבריא כנגד כל הסיכויים.

כעבור מספר ימים היא שוחררה לביתה לאחר שהודתה לכל הצוות ועזבה עם בעלה את בית החולים. בדרך במונית היא פנתה לבעלה ואמרה: "אני לא חוזרת הביתה עד שאני יודעת לאיזו ישיבה אני מתחילה לבשל מחר בבוקר". בעלה ביקש מהנהג לנסוע לאחת הישיבות שנקב בשמה, כשהגיעו היא המתינה במונית ובעלה עלה לדבר עם ראש הישיבה וסיפר לו את התרחשות העניינים כהווייתם.

ראש הישיבה שמח מאוד ואמר: "הגעת אלינו ממש משמים, מספר הבחורים בישיבה גדל מאוד. לומדים בה כיום 350 בחורים, המבשלת ביקשה כמה וכמה פעמים כוח עזר למטבח". והיא אכן לקחה על עצמה בכובד ראש ... וכבר 37 שני שהיא מבשלת בישיבה מ- 8:00 בבוקר עד 2:00 בצהרים.

היא אמנם כבר סבתא בת 72 שחינתה את כל ילדיה, אך היא נצבת כחייל כל יום לתפקידה.

"בבין הזמנים" כשכל הישיבות נסגרות, אין בחורים ואין מטבח היא מבשלת בישיבת מיר שם נשארים כ- 500 בחורים תושבי חוץ.

היא יודעת היטב שיש לה "הסכם עבודה" עם בורא העולם! ה' נתן לה חיים והיא מקדישה אותם "למענך אלוקים חיים".

גם אנו איננו יכולים לבוא להקב"ה ולבקש "זכרנו לחיים", "כתבנו בספר חיים" בלי שנקבל איזו קבלה שתוכיח שאנו מבקשים את החיים "למענך אלוקים חיים". (יחי ראובן לרב הגאון ראובן קרלנשטין)

הלכות יום הכיפורים

א. עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר עד שיפייס את חברו, ותחילה ישיב לו את ההונאה,

הגזל או הריבית שלקח ממנו שלא כדין (ש"ע סי' תרו). והוא הדין הבעל ואשתו יבקשו סליחה אחד מהשני, והבנים והבנות ינשקו ידי אביהם ואימם ויבקשו מחילה, ואם אינם עושים כן גדול חטאם, מ"מ גם בן טיפש שאינו עושה כן, ימחלו לו הוריו בפה מלא. (בא"ח סי' ה-ו).

ב. בערב יום כיפור מתעטפים בטלית, על הטלית אפשר לברך עד השקיעה [6:13].

ג. יר"כ שחל בשבת כהשנה טוב ששלח הציבור יכריז קודם ערבית של ליל כיפור, שהוא ליל שבת, שכל הקהל יכוונו לצאת ידי חובת קידוש של שבת בתפילת שמונה עשרה שחותרים בה "מקדש השבת וישראל ויום הכיפורים" ויוצאים בזה ידי חובת קידוש מן התורה (חז"ע ימים נוראים עמ' ער).

ד. יום הכיפורים אסור בעשיית מלאכה [כמו בשבת] ואסור באכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, בנעילת נעלי עור ואישיות (ש"ע אור"ח סי' תרי"א ס"א-ב) [וצריך לנהוג הרחקות כמו בזמן שהיא לא טהורה, אבל ביום מותר העברה מיד ליד (ש"ע סי' תרט"ו ס"א, ילקו"י ימים נוראים סי' תרט"ו ס"א)].

ה. קטן מגיל 13 וקטנה מגיל 12 חייבים לצום (ש"ע סי' תרט"ו ס"ב), ואפילו שהם חלשים (אא"כ הרופא קבע שיש חשש סכנה בכך) וקטן מגיל 12 או קטנה מגיל 11 יתענו עד חצות יום ולא יותר, או כפי כוחם (חז"ע עמ' קמ). וקטנים מגיל 9-10 יתענו תענית מס' שעות כפי כוחם. ואם הם פחות מגיל 9 לא יתענו כלל אפילו למספר שעות ואם הם רוצים יש למחות בידם (ש"ע ס"ג).

ו. אסור לרחוץ במים ביום הכיפורים בין בחמים בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו למים אסור (ש"ע אור"ח סי' תרי"א ס"א), כשזה לתענוג. אבל אם היו ידיו או מקום אחר מלוכלך מותר לרחצם ולהסיר הלכלוך (ס"ג). ובשחרית לא ירחץ פניו במים אלא רק את עיניו כדי להסיר לפלוג שבעין (תורת מועדים סי' יג ס"ד). תינוק "שלכלך" מותר לרחצו (חז"ע עמ' קמ"א ס"ק מ"ב).

ז. בנטילת ידיים של שחרית וכן היוצא מבית הכסא נוטל עד סוף קשרי אצבעותיו (ש"ע סי' ב) אבל כהן העולה לדוכן לברכת כוהנים נוטל ידיו עד סוף הפרק כרגיל (משנ"צ ס"ק ז).

ח. אף שיום הכיפורים אסור בנעילת נעלי עור, יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" בשם ומלכות, וכן המנהג (הלכות עולם ח"א עמ' נג).

ט. מצוה לחנך גם את הקטנים באיסור נעילת נעלי עור ביוה"כ (תורת מועדים סי' יג ס"י) וקטן לפני גיל חינוך (5-6) מותר לנעול לו נעלי עור אך טוב שינעלו לו נעלי גומי או בד (חז"ע עמ' קמ"א).

י. ראוי שכל גבאי יכריז בבית"כ לפני 'כל נדרי' שמי שבא לבית"כ בנעלי עור שיסירם (מחמת שלא ידע שזה אסור) מרגליו ודברי חכמים בנחת נשמעים (ילקו"י ח"ה עמ' 3 ס"ג).

יא. היולדת בתוך 30 יום ללידה וכן חולה אף שאין בו סכנה מותרים בנעלי עור (ש"ע סי' תרי"א ס"ג) כשאין באפשרותם להשיג נעלי גומי (חז"ע עמ' קכ) וכל אדם מותר בנעלי עור במקום צורך גדול [כגון: כשיש סכנת עקרבים ועוד] (עיין ש"ע סי' ד חז"ע ס"ג).

יב. מותר לשאוף טבק הרחה ביום הכיפורים [אך אין מברכים על ריחו (חז"ע ברכות עמ' קל"א)].

וכן מותר להריח בשמים ואדרבא מצוה לברך על ריח טוב של מיני בשמים כדי להשלים מאה ברכות, ויכול לברך עליהם כמה פעמים ביום לאחר שיהיה היסוד דעת בין פעם לפעם (חז"ע עמ' קכ"ג).

יג. מי ששכח וברך על איזה מאכל או משקה ביוה"כ לא יטעם ממנו אפילו מעט אלא יאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (ש"ע יב"א ח"י סי' מא).

יד. יש להתפלל את תפילות יום הכיפורים בבכייה ובדמעות ובהכנעה יתירה ואם אינו יכול לבכות, יתפלל לפחות בקול בכו (בא"ח סי' יח).

טו. בליל וביום כיפור נכון שיקבע זמן ללימוד תורה [בגמרא או הלכה] בזמן ההפסקות. ואמרו הקדמונים שיפה שעה אחת של תורה ביום הכיפורים ממה שילמד בשעה אחת בשאר הימים (ילקו"י ימים נוראים סי' תרי"ט ס"ל).

טז. בכל וידוי חייבים לעמוד (ש"ע סי' תר"ג משנ"צ ס"ק ו) ולתתחילה יעמוד כפוף. ואסור לו להיתמך באיזה דבר [באופן שאם יינטל אותו דבר ייפול] אך לזקן או חולה מותר. (כה"ח ס"ק כג) יכה באגרופו בנחת כנגד ליבו [4 אצבעות למטה חזה שמאל] (חז"ע עמ' י) על כל מילת וידוי ויכווין על מה שאומר.

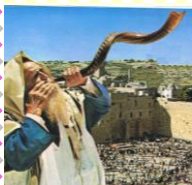
יז. לכתחילה יזדרזו להתחיל תפילת מוסף קודם חצות יום (12:27), מ"מ בדיעבד אפילו הגיע זמן מנחה גדולה יש להקדים מוסף לתפילת מנחה (כה"ח סי' תרכ"ח ס"ק ה, חז"ע עמ' קמ"ג-קמ"ד, עיין ש"ע ס"ג).

יח. בשעה שנופלים על הארץ ב"הכנהגים והעם" צריך לשים איזה הפסק בינו לבין הקרקע (וכל אחד ידאג לעצמו למגבת וכיוצ"ב). (ש"ע סי' תרכ"א ס"ד, כה"ח כט).

יט. במוצאי יר"כ טוב שיסיר את הטלית הגדולה מעליו קודם ערבית (הלכה כדורה סי' יח ס"ב כה"ח ס"ק טו). אין לתקוע בשופר אלא אחר צאת הצום [שיש ששומעים את התקיעה והולכים לאכול] (חז"ע).

כ. אין לאכול במוצאי הצום לפני הבדלה אבל מי שצמא מותר לו לשותות מים [בצאת הצום] אפילו לא התפלל עדיין ערבית (חז"ע עמ' קפ).

כא. במוצאי יוה"כ מבדילים על הכוס ומברכים "בורא מאורי האש" ואין מברכים

על בשמים אע"פ שזה גם מוצאי שבת (ש"ע סי' תרכ"ג). מ"מ טוב שאחרי ההבדלה יברך על בשמים (חז"ע עמ' ספד).

כב. בהבדלה, אין מברכים "בורא מאורי האש", אלא רק על אור ששבת (ש"ע ס"ד) היינו נר שהיה דלוק מערב יום הכיפורים ועד מוצאי כיפור ולא נר שהדליקוהו עתה ע"י גפרור וכי"ב, וכן אין לברך על נר חשמל אפילו היה דלוק מערב יום הכיפורים (ילקו"י סי' תרכ"ד ס"ה).

מכל מקום אם אינו מוצא נר ששבת [שהיה דלוק מערב יר"כ עד מוצאי כיפור] לברכת "בורא מאורי האש" יכול לברך על נר שהודלק במוצאי יר"כ (חז"ע עמ' ספד).

כג. ראוי לכל אדם בריא להיזהר שלא לאכול במוצאי יר"כ עד זמן "רבינו תם" (ק. ילקו"י סי' תרכ"ד ס"ה).

דין חולה ביום הכיפורים

הקדמה: החולים יפנו מבעוד מועד למוקדים הטלפונים של "רב עם רופא" להתייעץ אם חייבים לצום.

א. מעוברות ומניקות צמות ביוה"כ (ש"ע סי' תרי"א) מ"מ מעוברת שהריחה ריח מאכל ומתאוה לאוכלו, לוחשים באוזנה שהיום כיפורים ואם נתקררה דעתה בזה מוטב, ואם לא מאכילים אותה "שיעורין" (כמבואר בסעיף ח) עד שתתיישב דעתה ותמשיך לצום (ש"ע סי' משנ"ב ס"ק ד).

ב. מעוברת במקרה מיוחד שהרופא אומר כשתצום יש חשש סכנת הפלה תאכל 'לשיעורין' [סעיף ח]. ומנקה שהתינוק חולה והרופא אומר שאם תתענה ביוה"כ יכולה לגרום לחשש סכנה לתינוק מאחר שלא יהיה לה מה להניק [אפילו שיש תחליף מטרנה], לא תתענה ותאכל לשיעורין (חז"ע עמ' רפז).

ג. יולדת (או המפלת ב"מ) משעה שהחלו סימני הלידה (משנ"ב סי' תרי"א ס"ק ט) ועד שלשה ימים מהלידה [72 שעות!] פטורה מלהתענות (ש"ע סי' תרי"א ס"ד) ואפילו אומרת שיכולה להתענות אין שומעים לה, וצריכה לאכול ביוה"כ (משנ"ב ס"ק י). ואינה רשאית להחמיר על עצמה (ילקו"י סי' תרי"א ס"ב) מכל מקום מאכילים אותה "שיעורין" (כמבואר בסעיף ח) (ש"ע יח"ו עמ' ריא, ש"ת אור לנז"ח עמ' קח, כה"ח ס"ק יט).

ד. יולדת מסוף היום השלישי [מסוף 72 שעות] ועד היום השביעי [ועד סוף 148 שעות מהלידה] אם אמרה צריכה אני לאכול מאכילים אותה (ש"ע ס"ד) אע"פ שהרופא אומר שאינה צריכה, ואם אמרה איני צריכה אין מאכילים אותה ביוה"כ (משנ"ב ס"ק יא).

ה. חולה שהרופא קובע שיש חשש סכנה אם יתענה פטור מלצום ואפילו אם אין סכנה מידי, ואפילו כשיש ספק סכנה. ואם הרופא אומר שצריך לאכול והחולה אומר שאינו צריך שומעים לרופא, וכן אם הרופא אומר שהחולה יכול להתענות והחולה אומר שאינו יכול שומעים לחולה אפילו נגד מאה רופאים (ש"ע סי' תרי"א ס"א).

ו. חולה שאוכל פת מפני פיקוח נפש ייטול ידיו תחילה את כל כף היד כרגיל ומברך על נטילת ידיים (חז"ע עמ' קח) [ואם אוכל "לשיעורין" היינו כל 10 דקות 30 גר' אפילו אז נוטל ידיו בלי לברך].

ז. זקן מופלג שתש כוחו מחמת התענית דינו כחולה שיש בו סכנה ואפילו אין לו חולי פנימי צריך לאכול ביום הכיפורים (תורת מועדים סי' יד ס"ט-כ).

ח. כל אלו (כגון: חולה שיש בו סכנה, יולדת וכי"ב) **שהותר להם לאכול, יאכלו וישתו "לשיעורין"** (ש"ע סי' תרי"א ס"ז-ח) **דהיינו 30 גר' אכילה כל 10 דקות, ו-40 גר' שתיה** [וזו באדם בננוי אבל באדם גדול או קטן השיעור המותר כמלוא לוגמיו שהוא שיעור שתיה כדי שישלכו לצד אחד של פיו ויראה כמלא לוגמיו] (חז"ע עמ' רזו וש"ע סי' תרי"ב ס"ט) **כל 5 דקות** (תורת מועדים סי' יח-יט) **וטוב כל 9 דקות** (חז"ע עמ' רזו) **אלא אם כן הרופא קבע שצריכים לאכול הרבה בבת אחת** (ס"ד).

ט. אם שכח לשקול את מידות השיעור הנ"ל לפני יוה"כ מותר לשקול את המאכלים והשתייה ביום הכיפורים (ובלבד שלא יהיה המשקל מופעל באמצעות חשמל או בטריה) (ס"ז).

י. האוכלים [ילדים או חולים] ביום הכיפורים, יאמרו "יעלה ויבא" בברכת המזון (ש"ע סי' תרי"א ס"י כה"ח ס"ק סא). ואם שכחו אינם חוזרים, ואינם צריכים לעשות קידוש (חז"ע עמ' קח).

יא. חולה שאין בו סכנה (כגון: חולה שנפל למשכב) הצריך לבלוע גלולות ותרופות ביוה"כ, אם טעמם מר ביותר ואינן ראויות לאכילה רשאי לבלועם בלי מים, ואם התרופות ראויות לאכילה יעטוף אותן בנייר דק, ויבלעם עם הנייר [בלי מים] ואם קיימת אפשרות להחליף את התרופות בפתילות שאין משתמשים בהם דרך הפה עדיף לעשות כן (תורת המועדים סי' יד ס"כא).

להעיר ולעודר: מפאת קדושת ימי חול המועד יש דברים שאסור לעשותם בימי חול המועד ולכן יש לבצעם לפני חג הסוכות כגון: פעולות הקשורות לכתיבה, תשלום חשבונות, הכנת שעורי בית, כיבוס בגדים, תספורת וגילוח, גיזום גינה לנוי, פיתוח תמונות וכו'.

יושב ראש המועצה דתית אשדוד, הרב עובדיה דהן שליט"א מברך את כל רבני העיר, רבני שכונות ועובדי המועצה דתית ואת כל תושבי העיר בברכת שנה טובה כתיבה וחתימה טובה

לקראת זוג סוכות

הלכות בניית סוכה

- א.** המהדרין מתחילים בעשיית הסוכה במוצאי יום הכיפורים (ש"ע סי' תרכ"ד ס"ה בהרמ"א).
ב. הסוכה צריכה להיעשות לכל הפחות משלוש דפנות וסכך (ש"ע סי' תרל) וגודלה המינימלי $7 \times 7 \times 10$ טפחים (ס"ס תרל"ד סעי' א') [גובה*אורך*רוחב] (מעיקר הדין $56 \times 56 \times 80$ ס"מ וראוי $57 \times 57 \times 100$ ס"מ וממדידת חסידות טוב $70 \times 70 \times 100$ ס"מ) (חז"ע עמ' ט-י).

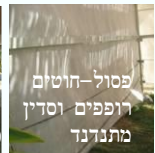
פסול-דופן
מתנדנדת

פסול-דופן מתנדנדת

כשר-בגלל הקרשים

פסול-חוטאים
רופפים וסדין
מתנדנד

- ג.** כותלי הסוכה ומחיצותיה אפשר לעשותם מכל דבר העומד בפני רוח למעט סדינים שאינם כשרים לדפנות שהרי רוח מצויה מנדנדת אותם (ש"ע סי' תרל"ד י) לכן כדי לפתור זאת מניחים קרשים במאוזן לאורך הדופן עד גובה של מטר כשאין מרחק בין קרש לקרש 24 ס"מ ואז אפשר לשים סדין באופן שרוצים וכך יש לעשות לשלוש דפנות לפחות (ולקו"י ח"ה עמ' קיט, ש"ע ס"ס).

פסול-גג פלסטיק

פסול-חממה
מרובה
מצילתה

- ד.** סכך הסוכה צריך שיהיה מן הצומח ותלוש, ואינו מקבל טומאה, (ש"ע סי' תרכ"ט ס"א). ולכן יש לסכך בענפי אילנות וכדו' או ב"סכך לנצח" (חז"ע עמ' כג) אין לסכך בפלסטיק, ניילון או נייר קרטון (ק. ילקו"י סי' תרל"ד ס"ד-טז).

- ה.** לכתחילה טוב לחוש ולהיזהר שלא לסמוך את הסכך על דבר שמקבל טומאה כגון: על צינורות ברזל או רשת ברזל, ואם העמיד בכל זאת מותר בדיעבד לברך עליה (חז"ע עמ' מד ס"בג). לכן טוב שייתן על צינורות ברזל קורות עץ ועליהם יניח את הסכך (חז"ע ס"ס).

- ו.** לכתחילה טוב לחוש ולהיזהר שלא לחבר את הסכך לדופן ע"י מסמרים, חוטי ברזל [כוון שמקבל טומאה] ואם חיבר מותר בדיעבד. ומותר לברך על סוכה כזו והטוב ביותר לחבר את הסכך לדפנות עם חוטים צמחיים מיוחדים [הנמכרים בחנויות לחומרי בניין] (חז"ע עמ' מד, כה). ומותר לחבר על ידי אזיקונים או חוט מניילון אע"פ שמקבלים טומאה מדברנו (ילקו"י סוכות סי' תרכ"ט ס"ה).

- * אפשר ל"החזיק" את הסכך לגג הסוכה ע"י שייתן על הסכך קורות עץ ואת קורות אלו יכול לחבר עם כל דבר שמקבל טומאה כגון: חוטי ברזל, מסמרים וכו' (ע"פ ש"ע סי' תרכ"ט ס"ה, משנ"ב ס"ק כו).**

- ז.** מותר לקצוץ ענפים של עצי פרי כדי לסכך בהם את הסוכה ועדיף יותר שגוי יקצוץ את הענפים לבדו, ואם יש לו אילנות סרק עדיף יותר לקצוץ מהם ואז אפשר ע"י ישראל (חז"ע עמ' ס"א).

- ח.** הקוצצים לסיכוך הסוכה מאילנות השייכים לרשות עירונית המקפידה הרי זה מקיים מצוה הבאה בעבירה ואסור לברך ברכת "לישב בסוכה" משום גזל, והוא הדין הגזול עצים וקרשים, כגון: מאתרי בניה ובנה בהם סוכה (ש"ע יח"ד ח"ה סי' מו) [העיריה חותכת עצים לסכך ומחלקת בחינם].

- אסור לבנות את הסוכה בשעות הצהריים [14:00-16:00] או בשעות המאוחרות של הערב [אחרי 23:00] באופן שמקימים רעש בדפיקות פטיש, קדיחות וגרירות וכו' שבנית סוכה כזו "הוי מצוה הבאה בעבירה".

- ט.** מותר לבנות את הסוכה ע"י כל אחד אפילו גוי, אבל לגבי נתינת הסכך על הדפנות מותר לכתחילה אפילו ע"י אשה או קטן (ש"ע סי' תרל"ד ס"א ילקו"י סי' תרל"ד ס"ב) אבל ע"י גוי אין לעשות כן ובדיעבד אם עשה כן הסוכה כשרה (ילקו"י ס"ס).

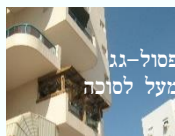
- י.** אין לסכך את הסוכה קודם שיעשה את הדפנות כשרות כדת וכדין (ש"ע סי' תרל"ד סעי' טז משנ"ב ס"ס). מכל מקום בדיעבד אם עשה את הסכך לפני הדפנות הסוכה כשרה (הליכות עולם ח"ב עמ' רכו) ומברכים עליה "לישב בסוכה" (חז"ע עמ' לח) והמחמיר להרים ולשים שוב את הסכך תבוא עליו ברכה (ילקו"י ח"ה עמ' קל"ז ס"ד).

פסול-עץ מעל לסוכה

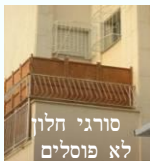

פסול-גג מעל לסוכה

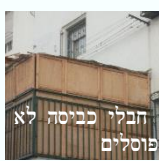

פסול-גג מעל לסוכה

- יא.** יש לבנות את הסוכה תחת כיפת השמים [מקום פתוח שלא יהיה מעל הסוכה בית, גג או אילן] ולכן אין לעשות את הסוכה במרפסת שעל גבה מרפסת, (ש"ע סי' תרכ"ט סעי' א').

סודרי חלון לא פוסלים

חבלי כביסה לא פוסלים

- יב.** מותר להקים סוכה תחת חוטי טלפון וחשמל או חוטי כביסה (ק. ילקו"י סי' תרל"ד ס"ב) ואף אם תלויים בגדים על חוטי הכביסה אין הסוכה נפסלת (חז"ע עמ' ס"ס ל"ד). וכן מותר להקים סוכה תחת

חלון מסורג עם "בטן" (עמק המשפט ח"ג סי' ז).

מוזגן מעל

יג. בכל מקום שיש בגג הסוכה סכך פסול [או שיש קירוי פסול מעל סכך כשר כגון: מזגן] בשיעור של 4 על 4 טפחים (32×32 ס"מ) בין באמצע הסוכה ובין בצידה אין לאכול ולישון תחת אותו מקום (משנ"צ סי' תרל"ג ס"ק טז) ולכתחילה יש להחמיר שלא לאכול ולישון אם שיעורו מ-3 טפחים ומעלה (24×24 ס"מ) (ס"ק ג חז"ע סו).

יד. ☒ אם יש סכך פסול ברוחב 4 טפחים (32 ס"מ) לאורך כל הסוכה (ש"ע סי' תרל"ג ס"א).

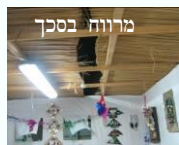
אם זה באמצע הסוכה – פוסל את הסוכה (ש"ע ס"ק) [שיוצר כאן 2 סוכות וצריך לבדוק כל חלק אם יש בו שיעור סוכה ומקיים תנאי סוכה שאל"כ אותו חלק פסול] (משנ"צ ס"ק ז).

כשר-ראין לשבת
מכתחיל לשטח עם הגג

אם זה בצד הסוכה – אזי אפילו אם הסכך הפסול הוא עד 4 אמות (192 ס"מ) (ש"ע ס"ק) אינו פוסל את הסוכה, ומחשיבים את הדופן (בצד הסכך הפסול) כאילו מגיעה עד הסכך הכשר, מ"מ אין לשבת תחת הסכך הפסול [דין דופן עקומה הוא דווקא כשהדופן מגיעה עד גג הסוכה, שאל"כ אין היתר של דופן עקומה ודופן זאת לא נחשבת לסוכה ואז צריך לראות אם בלי דופן זו יש מספיק דפנות לסוכה להיתר] [כל ההיתר שבלי הקטע הפסול יישאר לנו גודל סוכה מינימלי הלכתין] (חז"ע עמ' סו).

☒ אם יש סכך פסול ברוחב פחות מ-4 טפחים לאורך כל הסוכה אין זה פוסל את הסוכה, מ"מ מותר לאכול או לישון תחתיו רק אם הוא פחות מ-3 טפחים (ס"ק).

מרווח בסכך

טו. אם יש מרווח בסכך הסוכה בין באמצע בין בצד לאורך כל הסוכה: ☒ אם הוא פחות מ-3 טפחים (24 ס"מ) – כשר, אבל אין לאכול או לישון תחתיו [אבל סתם חורים בסוכה מותר לשבת או לאכול תחתיהם].

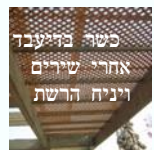
☒ אם הוא מ-3 טפחים (24 ס"מ) ומעלה – פוסל את הסוכה ויוצר כאן 2 סוכות משני צידי המרווח וצריך לבדוק אם יש בכל חלק שיעור סוכה (ש"ע סי' תרל"ג ס"א חז"ע עמ' סו).

פסול-סכך ממכתחיל

פסול-סכך ממכתחיל

כשר בדיעבד
אחרי שירים
ויניח הרשת

כשר וישים סכך על גג
הפרגולה

אם הפרגולה עשויה מאלומיניום [היינו פרופלי הצללה] פסולה מלשמש לסוכה (ש"ע סי' תרכ"ט ס"א).

אם היא עשויה מעץ ופרופלי ההצללה עשויים כעין

רשת - פסולה לשמש לסוכה (וכדי נסר רחב 4 טפחים ש"ע סי' תרכ"ט ס"א ומג"א סי' תרכ"ט ו) [במקרה כזה צריך לפרק את "הרשתות" להגביהם ולהרכיבם שוב וההיתר אינו לכתחילה] (ש"ע סי' תרל"ג ס"ט בסתם, משנ"צ ס"ק כה, כה"ח ס"ק לו, ק"לקו"י ס"ק).

ואם פרופלי ההצללה עשויים כעין נסרים ארוכים

הנמצאים במרווחים גדולים באופן שחמתה מרובה מצילתה, יניח סכך כשר עליהם והפרגולה כשרה. אם הנסרים ארוכים ונמצאים במרווחים קטנים (כ-2 ס"מ) אזי תלוי, אם גג הפרגולה כולו בשיפוע והנסרים מחוברים ע"י מסמרים - הסוכה כשרה בדיעבד (כסכך מוחזק ע"י מסמרים עיין חז"ע עמ' מז-ראה הלכה ו'). אך אם גג

כשר

הפרגולה ישר [אע"פ שכל נסר עומד בשיפוע] – הפרגולה כשרה לשמש לסוכה (תחומין תשנ"ט סי' יט, קובץ זכרון רחמים עמ' ס שהרי כל נסר מסוגל לעמוד בגג גם ללא המסמר המחבר אותו וכן אין המסמרים משווים לגג דין מנזה קבוע. חז"ע עמ' לו, סי' הסוכה השלם עמ' שלח).

אע"פ שקרשי הצללה שמשמשים לסכך צבועים בצבע לנאותו הם אינם פוסלים (חז"ע סוכות עמ' זכ).

כל הפרגולות שהכשרנו הם בתנאי שישים 3 דפנות שלמות (אע"פ שהדפנות רציפות להיות קודמות לסכך כמבואר בש"ע סי' תרל"ג בהרמ"א מאחר ויש כאן קורות רחבות כמסגרת לסכך ברוחב טפח זה נחשב כאילו הדפנות קדמו לסכך כמבואר במשנ"צ ס"ק יא). ואם זו סוכה ישנה [לפני 30 יום] צריך לחדש בה בסכך או בדפנות (ש"ע סי' תרל"ג ס"א) [עשיית דופן מתוך 3 שחייבים נחשב חידוש ובסכך ע"י שיפרק "לייסט" אחד ויחברו שוב] (ד"ע, ע"פ ובחז"ע להלן) ובדיעבד שלא חידש כלום בכל זאת הסוכה כשרה (חז"ע עמ' סב, משנ"צ ס"ק ד).

כל הפרגולות שהכשרנו כמות שהם ללא תוספת סכך דווקא כשנעשו לצל (ש"ע סי' תרל"ג ס"א) אבל אם נעשו לצניעות פסולות (משנ"צ ס"ק ה) וכדי להכשירם צריך להוציא הנסרים שבגג ולחברם שוב.

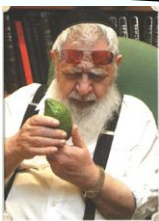
טז. מצוה לנאות (לקשט) את הסוכה שנאמר "זה אלי ואנוהו" (מסכת שבת קל"ג ע"ב).

יז. מותר לתלות תמונות של רבנים לנוי בסוכה (חז"ע עמ' עז). ולכתחילה אסור לכתוב פסוקים על נייר וכד' כגון "בסוכות תשבו שבעת ימים" כדי לקשט את הסוכה, ואם כבר נכתב או נדפס בדפוס, מותר לקנותו ולקשט בו את הסוכה (ס"ק עמ' זכ ס"ח).

יח. כשתולים קישוט בתקרה, יש להשתדל שהקישוט לא ירד למרחק 32 ס"מ מהסכך (ואם יורד למרחק 32 ס"מ וגם יש בו אורך ורוחב 32 ס"מ אז לכל הדעות אסור כבר לשבת תחתיו). (ש"ע סי' תרכ"ט ס"ד והרמ"א ומשנ"צ ס"ק טו), ומותר לתלות פירות שביעית לנוי בסוכה (ש"ת ילקו"י מועדים סי' כ).

יט. פירות שתלו אותם בסוכה לנוי אסור ליהנות מהם עד מוצאי שמחת תורה אפילו נפלו מהסוכה (ש"ע סי' תרל"ח ס"ב). ולכן טוב להתנות בערב החג בנוסח זה: "אני מתנה על נוי הסוכה לאכלם מתי שארצה" ואז אם יפלו יוכל לאכלם. ובגוף הסוכה אין מועיל שום תנאי ליהנות ממנה ולכן אסור ליטול קיסם מהסוכה לחצוץ בו את שיניו (שם ס"א ובהרמ"א).

הלכות ארבעת המינים

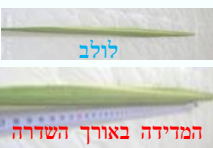
- א.** צריך כל אדם לדאוג לקנות ארבעת המינים לו ולבניו, ולא פחותה מצוה יקרה זו משאר דברי חול או הבלים שאדם נותן את כל ממונו עליהם (ילקו"י עמ' קע"ג, חזו"ע עמ' רנה).
ב. קטן היודע לנענע חייב אביו לחנכו במצות ארבעת המינים ואם ידו משגת חייב לקנות בעבורו סט ארבעת המינים (חזו"ע סס).

ג. אופן קשירת ארבעת המינים:

מצוה לאגוד את הלולב עם ההדס והערבה בקשר גמור דהיינו שני קשרים זה על גבי זה (ש"ע סי' תרנ"א ס"א) ואם לא איגדם בדיעבד כשר (חזו"ע ע"מ קמ"ב).
אופן הקשירה: ייקח שלושה עלים של הלולב ויניחם תחת הלולב כשפניו למטה והשדרה כלפיו, יניח הדס אחד על השידרה של הלולב ואחר בצד ימין של הלולב ואחר בצד שמאל ואח"כ יניח ערבה אחת בצד ימין והשנייה בשמאל (כה"ח סי' תרנ"א ס"ק י"ד) באופן שלא תכסה הערבה את ההדס (כה"ח כח).

וצריך שהשדרה של הלולב יהיה גבוה לפחות טפח [8 ס"מ] מעל ההדסים והערבות (עם העלים) (ש"ע סי' תרנ"א ס"א, חזו"ע עמ' קמ"ב) ואם הגובה פחות לא יוכל לברך על זה (חזו"ע סס כה"ח ס"ק ט). וצריך לקשור את ההדסים גבוה מן הערבה (הרמ"א סי' תרנ"א ס"א כה"ח ס"ק כ"ד).

כללים בבחירת ארבעת המינים

לולב

המדירה באורך השדרה

דוגמא לעלה אמצעי שנפתח

דוגמא לעלה אמצעי

נקטם עלה עליון של הלולב

לולב

✓ אורך הלולב (מינימום) 4 טפחים (ש"ע סי' תרנ"א ס"א) [= מעיקר הדין 27 ס"מ וטוב להדר לכתחילה וליטול 32 ס"מ (ש"ע סס, חזו"ע עמ' קס"ב, משנ"ב איך מכליל סס ס"ק 1) מ"מ אם אפשר בנקל לקחת 40 ס"מ כדי לחוש לשיטת החזו"א עדיף] (ק.ילקו"י סי' תרנ"ב ס"ז) ושעור אורך זה בשדרה מלבד העלים שבראש השדרה (ש"ע סס) ואפילו אורך יותר כשר (סס ס"ב).

לספרדים: אם נחלקו רוב עלי הלולב [כל עלה מורכב משני עלים שמחוברים בגבם וחביבור זה נפתח] (ש"ע סי' תרנ"א ס"ג) וכל עלה שבו נחלק ברובו (משנ"ב ש"ע סס) הלולב פסול (שם ילקו"י החדש עמ' נ"ג ס"ט, עיין בספר כי בא מועד לגר"מ חותה סוכות עמ' קמ"ה ס"ט שמסביר דרש"ל כן ולא כפי שמוכח בחזו"ע סס, וכן ילקו"י הג"ל מסביר כן) אם יש קליפה אדומה אשר מחברת את עלי הלולב אין להסיר קליפה זו כדי לבדוק אם נחלקו העלים שבראש הלולב (חזו"ע סס עמ' רח"ל).

לאשכנזים: אם נחלק העלה האמצעי של הלולב עד השדרה- הלולב פסול (הרמ"א סס).

✓ נקטם ראשו דהיינו נקטמו רוב העלים העליונים [כגון: שהלולב מסתיים ב-2 עלים הגבוהים ביותר והם באותו גובה] ורוב של כל עלה ועלה פסול (ש"ע סי' תרנ"ב ס"ו חזו"ע ע"מ ר"א- ר"ז, וכן דעה שניה בצ"ח"ל ד"ה "רוב העלים העליונים" ש"ע ס"א כהרמ"א וכן נהר שלום סוכר כן וכן חזו"ע וא"ש מכליל ש"ע) ואם אין אלא עלה אחד בראש שדרת הלולב ונקטם ברובו פסול (סס). ולולבים שהקצה העליון שלהם הוא דק מאוד ונשרף מחום השמש כשר (סס).

✓ לא ישהה את הלולב, ההדס והערבה כולו במים במשך 24 שעות, שיש פוסלים אותם משום כבוס ובדיעבד שעשה כן הם כשרים (חזו"ע ע"מ ס"ג).

✓ מעיקר הדין אם השידרה עקומה כמגל- פסול (דווקא כשעקום לפניו או לצדדים אבל לאחר כשר) (ש"ע סי' תרנ"א ס"ח) ולכתחילה יקח לולב ישר לגמרי (חזו"ע עמ' ש"א).

הדס משולש

הדס

✓ שיהא משולש היינו ששלושת העלים שבכל קנ יצאו מאותו גובה של הענף ואם עלה אחד למעלה מהן או למטה הרי זה פסול (ש"ע סי' תרנ"א ס"ג) ולכתחילה כל שיעורו צריך שיהא משולש, אם היה משולש ברובו כשר (ס"ה).

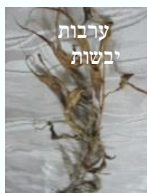
✓ אורכו יהא ג' טפחים (ש"ע סי' תרנ"א ס"א) [מעיקר הדין 20 ס"מ וטוב להדר לכתחילה ליטול 24

ס"מ (ש"ע סס, חז"ע עמ' ססב, משנ"ב ח"א מלל"ה סס ס"ק 1) מ"מ אם אפשר בנקל לקחת 30 ס"מ כדי לחוש לשיטת החזו"א עדיף] ושיעורו נמדד (גם של הערבה) ע"פ אורך שידרת הענף (כח"ה סי' תכ"ג ס"ק ב).

✓ העלים שוכבים אחד על השני ומחפים את עציו לגמרי [היינו שראשו של העלה מגיע לעוקצו של העלה שלמעלה ממנו] וזה מצוה מן המובחר ומ"מ אם רובו כן- כשר (חז"ע עמ' סה).

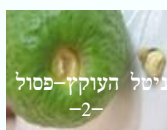

✓ נקטם ראש ההדס [כלומר העץ שבראש בד ההדס] כשר ומברכים עליו (ש"ע ס' תרמו ס"י) [באופן שהעלים העליונים מחפים על הקטימה] ולכתחילה יש להדר ליטול הדס שלם שלא נקטם ראשו (חז"ע עמ' שח).

- ✓ **קנה אדום** – הענף צבעו אדמדם ואפילו ירוק כשר (כ"י סי' תרמ"ז) (קנה לבן פסול)
- ✓ **עלה משוך כנחל** – צורת העלה מאורכת וצרה ואם עגול פסול.
- ✓ **פיה חלק** – שפת העלה חלקה ללא פגימות (אם יש פגימות קטנות כשרה).
- ✓ **אורכה ג' טפחים** (ש"ע סי' תרנ"א) [אורכו בס"מ כאמור בהדס]
- ✓ **ערבה שנקטם ראש עיצה פסולה** (ש"ע סי' תרמ"ב) אבל אם נקטם העלה שבראשה כשרה (חז"ע עמ' קיז) והמהדרין: לוקחים ערבה שבראש הענף צומח עלה קטן ("לבלוב") שבאופן זה ברור שלא נקטם מראש הענף כלום (כשרות ד' המניס עמ' קיז). וזה לחומרא בעלמא (חז"ע סז).
- ✓ **ערבה יבשה (שדה) הצבע הירוק** (ש"ע סי' תרמ"ה ס"ה) או נשרו רוב עליה פסולה אבל כמושה כשרה (ש"ע סי' תרמ"ז ס"ג). טוב להדר להחליף בחול המועד את הערבה כל יומיים או לפי הצורך, ניתן כיום להשיג ערבות בקרבת בתי כנסת המרכזיים יום יום.

- ✓ שיעור האתרוג כביצה בינונית היינו 54 גר', פחות מזה פסול (ש"ע סי' תרמח ס"כב) וטוב לקחת שיעור גדול יותר (שהרי במשך הזמן מצטמק!) (כשרות ארבעת המינים סס).
- ✓ יש לוודא שהפרישו תו"מ על האתרוג (חזו"ע עמ' רמו, הרמ"א סו' תרמח ס"ב).
- ✓ שיהא האתרוג לא מורכב (מראהו כפרי הלימון!) שמורכב פסול (חזו"ע עמ' רכג).
- ✓ יש להקפיד לקנות מאיש נאמן ויר"ש או בקופסה סגורה עם השגחה ואם בכל זאת רואה שיש בעיה כלשהיא צריך לשאול רב מורה הוראה כגון:

- אתרוג עגול ככדור פסול (ש"ע סי' תרמ"א ס"יח).
- מצוי באתרוגים(1) שיש עליהם כעין קרום שצבעו כקרום בהיר המכונה "בלעטליך" [באידיש] או "עלים" [בעברית] –אינו פוסל את האתרוג והוא כשר [קרום זה נגרם כתוצאה מכך שעלי האתרוג נשענים עליו] (חזו"ע עמ' רס, קילקו"י סי' תרמ"א ס"מא, משנ"ב סק"מט, כשרות ארבעת מינים עמ' נח-ס).
- ניטל עוקצו (2) והוא העץ שהאתרוג מחובר בו לאילן ונשאר במקומו גומה פסול (ש"ע ס"ח).
- אתרוג שניקב ונחסר מגופו עד שהגיע ללבן אפילו כל שהוא פסול אבל אם נחסר רק מהקליפה העליונה שהיא כמין גליד על האתרוג כשר (ק, ילקו"י שם ס"כ-כא, כשפת קו מינים עמ' לו).
- נקב שנעשה באתרוג ע"י קוץ בהיותו באילן אע"פ שנראה חסר אם הוקרם עליו "עור" מלמעלה כשר (הרמ"א סי' תרמ"א ס"ב).
- יש אתרוג שמטבע בריאתו אין לו פיטם ושושנה וקרוי אתרוג תמני(חזו"ע עמ' רסב -רסג). ויש אתרוגים שיש להם פיטם ושושנה [הוא העץ שעל ראש האתרוג ונקרא גם דד] הרי באתרוג כזה אם ניטלה השושנה כשר (משנ"ב שם, חזו"ע שם) ואם ניטל הפיטם לגמרי פסול, אבל אם נשאר חלק מהפיטם כשר (הרמ"א וש"ע ס"ז, חזו"ע שם).